

Partnerstwo samorządów w ramach powiatowego obszaru funkcjonalnego sprzyjać może usprawnieniu usług publicznych w dziedzinie oświaty, dzięki współpracy można poprawić dostępność do pomocy dydaktycznych.

Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych (Ustawa o systemie oświaty, Art. 5 ust. 7 pkt. 4). Nauczycielowi przysługuje wyposażenie jego stanowiska pracy, umożliwiające realizację dydaktyczno-wychowawczego programu nauczania. Minister określi, w drodze rozporządzenia, podstawowe warunki niezbędne do realizacji przez szkoły zadań statutowych oraz realizacji przez nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (Karta Nauczyciela, Art. 29).

Przepisy wykonawcze znajdują się w rozporządzeniu MEN w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania.

W nowelizacji Ustawy o systemie oświaty z maja 2014 roku, zapisano m.in, że dyrektor szkoły ustala zestaw podręczników lub materiałów edukacyjnych obowiązujący we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata szkolne, ustala też materiały ćwiczeniowe obowiązujące w poszczególnych oddziałach w danym roku szkolnym. W klasach I-III szkoły podstawowej może – za zgodą organu prowadzącego – ustalić inny podręcznik niż podręcznik MEN.

Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów mają prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, określonych w ramowych planach nauczania ustalonych dla tych szkół. Wyposażenie szkół podstawowych (klasy IV-VI i język obcy w klasach I-III) i gimnazjów w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące te szkoły. Nowelizacja ustawy określa wielkość dotacji celowej województwa na jednego ucznia, zwiększając liczbę uczniów o liczbę oddziałów (prawdopodobnie chodzi tu o egzemplarze dla nauczycieli). Dyrektor szkoły podstawowej lub gimnazjum, za zgodą organu prowadzącego, może ustalić zestaw podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych, których koszt zakupu dla ucznia przekracza kwoty dotacji celowej. Zakazane jest oferowanie, obiecywanie lub udzielanie szkołom lub nauczycielom jakichkolwiek korzyści w sposób pośredni lub bezpośredni w zamian za dokonanie wyboru określonych podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych.

Wiele szkół wymaga modernizacji, przede wszystkim w obszarze wyposażenia w materiały dydaktyczne, jak również urządzenia służące praktycznej nauce zawodu. W przypadku nauczania niektórych zawodów, ze względu na duży koszt wyposażenia pracowni (związany np. z zakupem drogich maszyn), zasadne jest tworzenie centrów, których warsztaty mogłyby obsługiwać więcej niż jedną szkołę.

Nie ma opisanego prawem standardu wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania. W praktyce to programy szkolne muszą uwzględniać istniejące wyposażenie a nie – jak w ustawie – dobór wyposażenia ma zależeć od programów szkolnych.

W ślad za zapisem ustawowym o zakazie wyposażania nauczycieli przez wydawnictwa w obudowę podręczników (przewodniki dla nauczycieli, multimedia, materiały pomocnicze) ciężar ich ewentualnego

zakupu spada na organ prowadzący szkołę. Ale i tu nie ma standardu – czy obudowa podręcznika jest „niezbędna” do realizacji programu? To ważne pytanie w sytuacji, gdy w szkole ustalono podręcznik, którego nauczyciel nie wybrał.

Nie ma standardu, jeśli chodzi o wyposażenie warsztatu pracy nauczyciela w dostęp do Internetu szerokopasmowego, do oprogramowania e-learningowego. Nie ma norm dotyczących dostępu uczniów w szkole do sieci WiFi, dostępu – poza lekcjami – do szkolnych pracowni komputerowych z Internetem. Brak takich norm ma znaczenie przy przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu. Czy wyposażenie szkoły w tablice interaktywne, rzutniki multimedialne jest – tak jak to zapisano w ustawie – niezbędne do realizacji programu obejmującego całość wymagań podstawy programowej?

Gminy mogą wkrótce zderzyć się z problemem niedopasowania wielkości dotacji celowej wojewody do rzeczywistych kosztów podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych, które za darmo mają być udostępniane w szkole podstawowej i gimnazjum. Różnice w dostępie do nowych technologii nie powinny prowadzić do dużego zróżnicowania szans edukacyjnych uczniów szkół z tego samego obszaru funkcjonalnego. Ważne jest też przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu uczniów. Każdy nauczyciel powinien mieć swobodny dostęp do internetowej sieci współpracy i samokształcenia.

W istniejącej sytuacji braku ustawowych standardów naturalne jest dążenie do partnerstwa JST w dążeniach do zapewnienia szkołom obszaru funkcjonalnego dostępu do wyposażenia pozwalającego na podnoszenie poziomu nauczania i efektów kształcenia. Część wyposażenia, należąca do wzorcowych pracowni przedmiotowych (dotyczy to zwłaszcza przedmiotów matematyczno-przyrodniczych), lokalnych wystaw dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w rodzaju „Centrum zabawy wiedzą”, „uczelnianych” laboratoriów dla uczniów szkół średnich, może być dostępna poza szkołą ucznia, w obszarze funkcjonalnym.

W proponowanym modelu wszystkie JST stają się podmiotami systemu zapewnienia dostępu do dobrego wyposażenia w powiecie.

Cele partnerstwa JST:

- wypracowanie standardu wyposażenia: warsztatu nauczyciela (m.in. dostęp do szerokopasmowego Internetu, obudowa podręcznika, multimedia), szkoły w darmowe podręczniki, na które udzielana jest dotacja celowa wojewody, szkoły w infrastrukturę konieczną dla dostępu do oferty e-nauczania
- współpraca przy zbudowaniu sieci dobrze wyposażonych wzorcowych pracowni przedmiotowych (centrów metodycznych),
- współpraca (przy zaangażowaniu pracodawców) przy udostępnianiu sieci centrów kształcenia ustawicznego powiatu wyposażenia niezbędnego dla dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- współpraca przy organizacji i finansowaniu bibliotek multimedialnych, wystaw typu „centrum zabawy wiedzą”, „uczelnianych” laboratoriów.

Źródło: Model formalno-organizacyjny usprawnienia usług publicznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego w dziedzinie oświaty opracowany w ramach projektu Kompetentny Urząd, Zadowoleni Mieszkańcy. Integracja działań JST dla poprawienia dostępności, jakości i efektywności świadczeń lokalnych usług publicznych współfinansowany ze środków UE.